

Miloš Bonča (1932–2006)

Arhitekt Miloš Bonča je bil moj mentor in vzornik. Kot mlad asistent sem imel priliko spoznati njegovo osebnostno in strokovno držo. Sodelovala sva dve desetletji in do njegovega nenadnega slovesa ostala tudi prijatelja. Med vsemi kolegi je imel edinstven ugled in spoštovanje, saj je bil zadnji profesor na fakulteti, ki je s svojo akademsko držo znal ohranjati razmerja med kolegi. Razvojna smer, ki jo je fakulteta doživljala od njegovega znamenitega učnega načrta (za katerega je dobil kasneje leta 1988 Kavčičevo nagrado za izjemno kvaliteten vzgojno-izobraževalni program), s katerim je vpeljal vrnitev seminarjev in neposrednega kontakta med študenti in pedagogi, je še vedno v veljavi. Že takrat je bil sposoben prepoznati in konsolidirati vse razpoložljive energije fakultete. Idejo študija arhitekture je strnil v misel »Seminar je najvišje razvita oblika dela na naši šoli, s ciljem vzgojiti kompletnega arhitekta, usposobljenega za oblikovanje celovitega življenjskega okolja, okolja za človeka«.

Ta humanistična nota je prevevala njegovo delo s študenti, ki so postajali v teku študija njegovi kolegi in sodelavci. Skozi seminar je združeval teorijo in prakso. Rekel je »Študent naj dnevno posluša eno dobro predavanje, potem pa dela z učiteljem«. Njegov pristop do študentov je temeljil na njemu lastni strogosti in obenem skrajni občutljivosti. Vse naloge pri seminarju je študiral vnaprej, delo je potekalo brez nepotrebnega tveganja in z roko, ki je lahkotno vodila študenta. S takim, neposrednim in odgovornim pedagoškim delom je zapustil naši arhitekturni sredini kopico imen, ki so danes že uveljavljeni strokovnjaki s področja. Za vsakega izmed nas je imel poseben, prilagojen dialog.

Njegovo delo arhitekta je bilo utemeljeno na strogih profesionalnih kriterijih, zato so njegova dela pretanjeni zapisi v prostoru, ki nas še vedno poučujejo, kako se, kot bi sam dejal, »gradi prav«. Deloval je v najbolj kritičnem obdobju slovenske arhitekture, na prehodu iz moderne v postmoderno. Teoretično podlago za svoje delo si je zgradil sam in jo podal v manifestu: »Staro in novo kot integralni prostor«. Istočasno, ko je priznaval tradicijo kot podstat sodobnosti, je govoril, da staro brez novega ne more živeti. Njegove ideje, ki so utemeljene v delih: Prenova stare stavbe za poslovalnico Ljubljanske banke l. 1969, Trgovsko poslovni center v Mozirju l. 1972 ter Stavba Ljubljanske banke v Kočevju l. 1976, da ne naštevamo vseh, označujejo najnaprednejše poglede dobe. Dejstvo, da nobeno njegovih del v času ni zbledelo, temelji na naslonitvi na večno aktualne parametre, ki zmorejo arhitekturo konstituirati v konkretnem prostoru in dobi. Daleč pred sodobniki je v svojih projektih razvil arhitekturo konteksta, kraja, ambienta, arhitekturo kola, arhitekturo, ki je bila tako racionalna kot poetična hkrati, skrajno natančna, pa istočasno igriva.

Kot eden redkih slovenskih arhitektov je bil poleg mnogih nagrad tudi nosilec Prešernove nagrade, ki jo je prejel za vrhunski deli: Tehnični center Ljubljanske banke v Ljubljani

leta 1978 in Poslovno stanovanjsko palačo v Celju leta 1984. Veliko razočaranje, pa ne le zame osebno, je, da ga Slovenska akademija znanosti in umetnosti zaradi lastnega samoljubja ni nikoli sprejela med svoje člane, čeravno smo vsi vedeli in verjeli, da si to zasluži. Tega priznanja ni doživel, četudi je bil aktiven do svojega zadnjega dne. V profesorju Milošu Bonči smo verjetno videli zadnjega arhitekta, ki smo mu lahko rekli »gospod«, na njem je bilo prav toliko dostojanstva v njegovi neomajnosti kakor tudi neusahljivi sproščenosti.

Miloš Florijančič